

* Begin maar weer van voren af aan....

De H. Bouma van Assen wordt in De Roeper door de B. A. Bos aangevallen. Dat kan de Bouma natuurlijk zelf wel opknappen. Maar zijn bestrijder haalt ook mij er weer eens bij.

Het loopt nog steeds over het woord „praesentereen“ n.l., als al of niet geschikten term ter aanduiding van wat in het sacrament gebeurt. De Bouma had dien term gebezigd; ik heb me daarover uitgelaten, op verzoek, in ons blad. En eraan herinnerd, dat het woord „praesentereen“ in bijbel en gereformeerde dogmatiek wel degelijk te handhaven is in den zin van: met gezag aanbieden.

Nu komt de B. A. Bos de kastanjes voor dr. F. L. Bos uit het vuur halen (want die heeft met een merkwaardige redeneering over de sacramenten als bezegeling van inwendige aanwezigheid genade zijn capitulatie voor de vervangingsformule en daarom voor 1905—1942 gedeeld). We hebben in antwoord op dr. Hoek daar uitvoerig, nog pas, over geschreven.

Kan nu de B. A. Bos dat weerleggen? Weet ik niet. Proeft hij het tenminste? Neen; hij vertelt: a) dat hij „de dingen“ losmaakt van wat ondergeteekende daarover schreef. Dat moet hij weten, al lijkt het me natuurlijk niet verstandig. Maar een poosje later verzekert hij, wat na zoo'n distancieringsbeweging wat al te zwaar klinkt, dat hij de ingewikkelde redeneeringen van ondergeteekende, om het woord „praesentereen“ toch te verdedigen, verwérpt.

Wel, wel, Als we de argumenten hooren, zullen we misschien eerbied ervoor krijgen. Voorloopig nog niet.

Het eenige argument is dit: aan dat woord (praesentereen) zit vast een accepteren of niet accepteren. Wat nog al duidelijk is. Er zijn n.l. ook menschen, die den aangeboden of gepraesenteerden Christus verwerpen. Gelijk hij in het Woord (het diploma) komt. En ook gelijk hij in het met een zegel voorziene diploma (de sacramenten) komt. De B. A. Bos verwérpt dus dezen keer wat kern der prediking moet zijn, en kern der opvoeding van gedoopten. Hij is al aardig ver van huis, sinds hij zijn nieuwe „belijdenis“ (met de vijf anderen) heeft gepubliceerd.

Maar hij moest toch wat voorzichtiger omgaan met de gereformeerde dogmatiek, als hij tenminste praten wil over al of niet „verwerpen“. Laat hem eens lezen wat Beza schrijft. Den vorigen keer heb ik Beza alleen maar laten spreken over het woord praesentereen. Als de B. A. Bos hem wil hooren over het begrip, laat hem dan eens lezen wat Beza zegt, in zijn Tract. Theol., vol. III, ed. Eustathius Vignon, 1582, in zijn strijd tegen Harchius, over het begrip „oblatie“ (aanbieding, praesentereen). Het is nog al uitvoerig. De B. A. Bos kan er in weiden. Bl. 182—185. Is het hem nog niet genoeg, laat hem dan lezen wat Beza schrijft in zijn Ad Repetitionem Primam F. Claudii de Sanctes de Rebus Eucharisticis, a.w., ook weer vol. III, over de betekenis van het woord oblatie bij Calvin en de Calvinisten; een oblatie van Christus niet door de toetredenden aan God, maar aan degenen, die naderen, hetzij waardiglijk, hetzij onwaardiglijk; een oblatie in het avondmaal, ofschoon alleen de geloovigen Hem ook aannemen. Bl. 50.

We nemen de Bos niet kwalijk, dat hij geen tijd heeft, de oude dogmatieken te lezen. Maar we nemen het hem wel kwalijk, dat hij deftig spreekt van „verwerpen“, en zoo, en de menschen ophoudt, terwijl hij van de zaken, waar het tenslotte over loopt, niets weet. Met een sneer, dat het zoo „ingewikkeld“ is, en nog wel latijn, komt hij er te goedkoop, en te populair, in den leelijken zin van het woord, af. De dingen die hij toucheert zijn nu eenmaal ingewikkeld. Praat er dan niet over, of, als ge het wel wilt, doe het dan met verstand.

Want wat moeten we nu weer zeggen van dat duizendmaal optredende misverstand (nog pas in een discussie met dr. J. Hoek ter sprake gebracht), dat de B. A. Bos nalaat bij zijn lezers af te snijden bij de lectuur van volgende woorden:

„Ik wees er de Bouma op, dat de oorspronkelijke Franse tekst — de Latijnsche, waarop hij zich beroept is een vertaling — spreekt van representeren, en dat is heel iets anders dan presenteren. God representeert in het sacrament voor onze uiterlijke zinnen ook wat hij inwendig doet in onze harten. De zichtbare tekenen zijn tegelijk zichtbare zegelen van een (lat.: symbola et sigilla; Frans: signes et seaux visibles) een inwendige en onzienlijke zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des Heiligen Geestes.

Inwendige genade wordt verzegeld, maar niet bij ieder“.

Tot zoover de B. A. Bos. Let op dat laatste zinnetje. Het is precies „Praeadvies“. Precies Polman. Precies Ridderbos. En precies onzin. Het komt er weer op neer, dat men een volen en een niet-vollen doop heeft. De sacramenten houden bij den een dit, bij den ander dat in, als de Bos gelijk heeft. Ze functioneeren, spreken, den eenen keer zóó, den anderen keer anders. Volgende maal zal de consequentie moeten zijn, dat dezelfde preek den één wat anders zegt dan den ander. Zie mijn opmerkingen over dr. Hoek.

Maar daar wou ik het niet over hebben. Ik wijs op dat zinnetje: de zichtbare tekenen zijn tegelijk zichtbare zegelen van een inwendige en onzienlijke zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des H. Geestes. Ik repeteer niet wat ik over dat „door welke“ opmerkte contra dr. Hoek. Noch wat daarna volgde. Ik vraag alleen maar: zien de Roeper-lezers nu heusch, dat dat „door middel waarvan“ slaat niet op die „inwendige zaak“, doch op „die tekenen en zegelen“?

En dan dat verzegelen..... weer wordt het punt-inkwistie omzeild, net als bij dr. Hoek. Zie Chamlerus Contr., Genevae, 1643, 1343/4, 1374, b.

Overigens, onthoud dat: inwendige genade wordt volgens de Bos door het sacrament verzegeld, maar niet bij

ieder. De kinderen weten dus nog niet, wat ze aan hun doop hebben.

En dat is er nu overgebleven van de redevoeringen van de B. A. Bos. K. S.

* „Ware kerk“ en de moeder van H. de Cock

Eén onzer lezers — wel bedankt — zendt mij eenige knipsels uit: H(elenius) de Cock, Bladzijden uit de geschiedenis mijner Moeder; 2e dr., Kampen, 1890. We lezen op bl. 32—35:

„Ook verheugde zij zich, toen in 1886 te Amsterdam het Conflict uitbrak. „Dit is een kroon op de afscheiding“, zelde zij. Toen zij zich later teleurgesteld zag in de verwachting, dat zij, die zich doleerenden noemden, zich met de afscheiding zouden vereenigen, kon hij zich dit niet verklaren. De vereeniging scheen haar te zeer een verplichting van Gods wege, dan dat om bijzaken een andere gereformeerde gemeente naast de bestaande mocht worden opgericht. Dit blijkt uit het woord dat zij schreef in 1888 en dat bestemd was om in de Bazuin geplaatst te worden“).

Hartelijk dank voor die goede wenschen op mijn 85sten verjaardag in de Bazuin geplaatst. Mocht de Heere mij geven, dat ik kon zeggen, dat mijn laatste dagen nog blijken mochten dragen, dat ik den Heere toebehoor. Het willen is wel bij mij, maar het volbrengen vind ik zoo niet. Maar dit is toch de troost van den Christen, zij worden in de kracht Gods bewaard tot de zaligheid.

Stonden wij voor groot vijftig jaar voor de afscheiding, nu verwekte de Heere weer een opwekking om zich van de valsche kerk af te schelden. Nu wensch ik al het volk des Heeren toe, die met mij in het geloof vereenigd zijn: „Ga uit op de voetstappen der schapen, en ziet waar de kudde legerd en voegt u daar bij, en laat alle verkeerde overleggingen, die Ruben bezielden, van u geweerd worden. God zegt in Zijn Woord: Die Mij eert zal Ik eeren. De hoogmoed is toch de eerste zonde geweest in het Paradijs en Kalvijn zegt: De Heere geeft met opzet aan Zijn Kerk een klein en verachtelijk begin, opdat Zijne goddelijke kracht des te beter erkend worde als men een voortgang ziet, die men nooit verwacht had“.

O, ik hoop dat de geringheid van de afscheiding u niet terug mag houden, Jexus, onze Zaligmaker, werd

1) De redacteur had in de Bazuin melding gemaakt van haar verjaardag en zijn heilwenschen uitgesproken. Moeder zond mij toen dit schrijven, om als ik het goed oordeelde, dat het geplaatst werd, dit te doen. Ik meende echter, dat het den schijn kon hebben, dat zij begeerde, zoo zij andermaal nog een verjaardag beleven mocht, dat van alle zijden haar gelukwenschen mochten toekomen, en ik wist, dat dit haar bedoeling niet was. Daarom plaats ik het niet, wat zij dan later ook goed vond.

Studie der oudheid in dienst der kerk (VI, slot)

Tot dusver hebben we uitsluitend gesproken over het belang, dat de kerk heeft bij de kennis van de motieven en de themata, die in de Oudheid leefden of zelfs heerschten, en die mita dien in den tijd daarna hebben geleefd en geheerscht, tot op onzen tijd toe.

Wij zullen ze moeten opzoeken in het nest, waar ze zijn uitgebroed, met eigen oogen. Verantwoordelijke studie rust niet bij het napraten van handboeken, die over deze dingen trouwens niet eens reppen, althans niet in schriftuurlijken zin. De handboeken zijn zoo goed als alle in handen van het heidendom of nog erger, in die van het namaak-Christendom, dat de antithese niet stelt, en dus de eigenlijke gegevens niet opteekent, of misteekent. Wij moeten onszelf in deze dingen verdiepen en zelf aan de auteurs vragen stellen. Gedurig hebben wij willen verdedigen de stelling, dat onze toekomstige predikanten evenmin als de theologen de kennis daarvan kunnen ontberen. Dienen niet juist zij het heden te kennen? De geesten van nu te onderscheiden? Die kennis hebben ze dagelijks nodig bij de bescherming van de schapen der kudde.

Ze hebben die tevens nodig bij de studie van den bijbel, van de kerkgeschiedenis, van de z.g.n. Christelijke schrijvers, en wel als zeer voornamen kenmerken van afvallig denken.

Een belangrijk punt is de algemeen vormende waarde van de studie der klassieken doordat men geconfronteerd wordt met een schijnbaar totaal vreemde wereld. En men moet niet zeggen, dat deze klassieke vorming als zodanig dan toch op het Gymnasium haar afsluiting heeft gevonden. Want de Gymnasia en Lycea blijken het belang daarvan hoe langer hoe minder te zien. Hun bijdrage wordt in ieder geval al maar kleiner: groote klassen, overlading met andere vakken, vermindering van het aantal uren, vermindering van de eischen; lezen, al maar lezen, zonder grammatica, zonder reflectie, het staat alles in het teken van den teruggang. En toch is het juist deze klassieke vorming, die zoo'n groot aandeel heeft bij het leeren aanpakken van allerlei problemen, het groepeeren van de gegevens, het afwegen van de argumenten, het komen tot een overzicht, het construeeren en stileeren van het geheel.

Wel dient men in het oog te houden, dat het inzicht

in een beestenstal geboren; daar werd ook geen bakermant in gereedheid gebracht; Zijn Moeder wond Hem in doeken. Onze Zaligmaker verkoos ook geen rijken en grootten van de wereld, maar ziet het Woord des Heeren, dat gij niet zijt vele rijken noch edelen, maar het arme en verachte der wereld heeft God uitverkooren, opdat Hij het rijke zou beschamen. De Heere verkoos ook een rijke Nicodemus onder Zijne discipelen.

Nu heeft de Heere een kerk op aarde en die is te kennen, daar Zijn Woord zuiver verkondigd wordt; de Sacramenten bediend worden naar de instelling van Christus en de kerkelijke tucht wordt uitgeoefend naar de meening des Geestes.

O, Geliefde Broeders en Zusters, voegt u bij de ware kerk, daar liggen de beloften Gods ook voor u. De poorten der hel zullen Mijne gemeente niet overweldigen. En wat baat het een mensch al gewon hij ook de geheele wereld en hij moet schade lijden aan zijne ziel. Is er in 't begin van de afscheiding veel leed geleden en veel strijd gestreden, tot roem van Gods genade niet boven vermogen. Moest ik al vroeg mijn eersten man missen, en bleef ik met mijn vijf kinderen zitten, de Heere heeft in alles geholpen. Ik heb tijden onder de vervolging mogen beleven, dat ik met blijdschap de berooving der goederen mocht aanzien.

O, geliefde gemeente des Heeren, houd moed, God is zoo getrouw als sterk, Hij laat het werk Zijner handen niet varen, en die vergenoegd en dankbaar leeft is een gelukkig mensch. En dat wordt gevonden als wij onder den Heere en achter den Heere mogen zijn.

Uw Vriendin en Zuster in den Heere Groningen, den 21sten Mei 1888.

F. H. V."

* Proceskosten studentencorps

De Zondag bracht de eerste bijdragen. Na de ochtendpreek in Sneek werd me in de consistoriekamer een enveloppe, inhoudende f 5,— overhandigd; en na de avondpreek aldaar door een kerkganger f 10,—.

Voorts kwamen per giro volgende giften in: Mevr. M. H.-W. te A. f 2,50; H. K. te H. f 2,50; J. v. V. te L. f 2,—; A. S. te A.-W. f 2,50; D. W. A. te B. f 10,—; N. N. te B. (bijljet nr. 18) f 4,—; N. N. te B. (bijljet nr. 40) f 5,—; A. M. te A.-C. f 1,—; J. V. te A. f 5,—; Geref. Kerk te Grootegast f 18,70; M. de B. te C. f 2,50; B. v. d. R. te R. f 2,50; Mevr. J. H. W.-S. te Gr. f 25,—; van iemand, die geen initialen in de krant hebben wil (uit Hillegersberg, bijljet nr. 27, en bedankt voor de goede woorden) f 2,50; van B. J. B. te G. f 10,—; van Z. R. te L. f 2,50; van M. J. v. O. te W. f 15,—.

Nu, wat zegt U ervan? We krijgen meer en meer schik in het geval.

En nu weer even rekenen. Eindsbedrag vorige verantwoording: f 190,—. Aanwinst deze week: f 128,20. Stand op heden (Zaterdagmorgen): f 318,20.

Omdat het zoo best gaat, durf ik zonder blikken en blozen verklaaren, dat ik nog altijd bereid ben tot de ontvangst van meer. Op girobijljet aantekenen: proceskosten studentencorps.

Hartelijk dankend: K. Schilder, Giro 127378.

POP. WETENSCH. SCHETSEN

In hetgeen we aandauiden met motieven en themata, den gymnasiast niet gemakkelijk kan worden bijgebracht. Niet slechts omdat hij zijn tijd dringend nodig heeft voor het grondig aanleeren van de talen zelf. Maar vooral omdat, blijkens de ervaring, de oogen voor deze dingen in het algemeen niet al te vroeg opengaan: de resultaten van opstellen hierover stellen teleur. Dat kan hieraan liggen, dat de didactiek van één en ander nog in de kinderschoenen staat. Ik geloof echter, dat men eerder moet denken aan de omstandigheid, dat de leerlingen in het algemeen nog wat te jong zijn; en de tijd voor rustig inwerken ontbreekt.

Maar juist om die reden is het wenschelijk, ja, dringend noodig, dat dan onze studenten, die daarvoor immers rijp dienen te zijn, deze dingen gaan bestudeeren, en dat op college hun hierin leiding wordt gegeven. Niet slechts voor hun algemeene vorming, maar ook rechtstreeks voor hun speciale doel: als steun bij de studie van de wijsbegeerte, de kerkgeschiedenis, de dogmatiek, de exegese, de homiletiek (denkt aan de antieke rhetorica!); en straks, voor de practijk van het heden.

Maar zou men hiervoor niet veel gemakkelijker vertalingen kunnen gebruiken? Is het nu niet overdreven om tot voor het propaedeutisch examen toe al maar te blijven aandringen op de studie van de klassieken, post-klassieken en patres en van moeilijke schrijvers als b.v. Ignatius? Zoo licht kan de gedachte rijzen, dat de studenten zich — nemen we — voor 't Grieksch zouden kunnen gaan beperken tot de lectuur van het Grieksch Nieuwe Testament en den Septuagint; ligt het dan niet voor de hand om liever alleen hiervan proeven te behandelen voor het propaedeutisch examen?

Wie deze vraag zoo stelt, en dat zijn er velen, kan daarmee willen zeggen, dat hij met het voorafgaande niet kan meegaan. Hij acht het niet noodig, dat onze studenten zich deze kennis eigen maken. Ik geloof, dat rustige bezinning op deze zienswijze ertoe zal leiden, dat men gaat inzien, dat zij neerkomt op een onderschatten van de historie zelf. En ik zou de vraag willen stellen of het met deze zienswijze wel strookt, dat

er kerk wordt, 0 wijsbegeer noodig wordt m van zeer

Wie e moeilijke zich voo den Sept het hoof pliceerde bij eerste vluchtig kijkt. Ms dat het ment va woord, c of een a dit woo filosofie Zou dat van wo vaardigh engel) 2 de Griek Nieuwe woorden (verlossi lijk een beteeke gebruik' woorden we al de zoo ma

Wij h wat zij - precie Kittel te En ve zoo gew juist he goede v geliën, ; standigt zijn gerr blijken i denten, nl. Luca heid", g de tekst wogen. tekst en ding zul van hoe voor te Maar 200 „ve Grieksch paalde i naar m Attische finitieve verdwen lijkheden Zij maa liker, i juist da maken. tament wannee de ta wone

Ik zo duidelij om vert heeft ge beker b door al Wij b op hetz gebiede Naarma tegelijk men he hebben de luis om lang nuancee vangen. fijnste Maar menscheeuwen door b Grieksc aan he hart in gegoten klaagd, vervaar wijsbeg voor de gebald